

4 НОЯБРЯ, в праздник Казанской иконы Божией Матери и День народного единства, Егор Борисов с супругой приняли участие в Божественной литургии в Патриаршем Успенском соборе Московского Кремля. Торжественный молебен был посвящён 385-й годовщине вхождения Якутии в состав Российского государства и 220-летию Святителя Иннокентия (Вениаминова).

В богослужении, проходившем в одном из самых почитаемых православных храмов нашей страны, участвовали представители духовенства и общественности Республики Саха (Якутия). В ходе литургии в духовном сердце России впервые прозвучали церковные чтения и возгласы на якутском языке, а песнопения исполнили, в том числе, старший концертный хор Детской музыкальной школы «Соловушка» из города Норильска.

Таким образом, была успешно реализована инициатива Егора Борисова, который ранее обращался к Предстоятелю Русской Православной Церкви с просьбой об организации такой службы в рамках важнейшей для республики и для всего государства юбилейной даты.

Напомним, что пять лет назад, когда отмечалось 380-летие вхождения Якутии в состав России, служение преддверного молебна состоялось в Храме Христа Спасителя, и его возглавлял Святейший Патриарх Московский и Всея Руси Кирилл.

На этот раз Его Святейшество также провёл богослужение лично, выражая глубочайшее уважение не только истори-

Святейший Патриарх Кирилл: «Пусть Господь хранит Якутию!»

ческому событию, но и многонациональному народу Якутии. Патриарх Кирилл вновь подчеркнул своё трепетное отношение к отдалённому северному краю, к якутской земле, где он неоднократно бывал, причём не только в последние годы, но и в советское время.

В своей проповеди патриарх выдвинул особую роль Якутии в истории России.

Глава РПЦ благословил якутский народ, отметив его внутреннюю доброту, сердечность, природную чистоту. По словам патриарха, как раз этих качеств порой не хватает сейчас людям перед лицом «вызовов современной технократической цивилизации». Предстоятель поблагодарил за совместный труд всех якутян, особо подчеркнув также значение деятельности Егора Борисова и архиепископа Романа (Лукина) в развитии и духовном укреплении жителей республики.

В рамках встречи с патриархом Кириллом, глава Якутии рассказал об успешном развитии в регионе церковно-государственных взаимоотношений. «Мы с владыкой Романом стараемся постоянно быть в контакте, вместе работать», - констатировал Егор Афанасьевич.

Он также сообщил о новых совместных задачах, в частности сегодня заботы Якутской епархии и главы республики направлены на восстановление Троицкого соборного храма, где в советские годы размещались театральные концерты и увеселительные заведения. «Знание мы передали епархии. Но объём

мы очень большие, сложно будет эту работу завершить. Но начало есть, будем работать», - заверил Борисов, вручив Его Святейшеству юбилейный знак Республики Саха (Якутия) «385 лет Якутия с Россией».

Патриарх поблагодарил главу республики за содействие в развитии православия. «Конечно, это историческое деяние – восстановить собор. Это будет совершенно особое событие. Всегда такие благие дела сопровождаются подъёмом всего населения, настроение у людей меняется поразительно. Это, действительно, возвращение справедливости и создание духовной опоры», - сказал предстоятель.

«Дай Бог, чтобы Якутия процветала

материально и духовно. Пусть Господь благословит Якутию! Очень рад тому, что в такой важный день, церковного календаря мы с Вами праздновали в сердце России эту замечательную дату», - заключил Святейший Патриарх Кирилл. Он попросил Егора Борисова передать патриаршее благословение всему якутскому народу, а также восхитение простыми жителями Якутии, которые в трудных климатических условиях сохраняют свою жизнь, свою культуру и развиваются.

В завершение встречи Святейший Владыка вручил главе Якутии Казанскую икону Божией Матери.

ЯСИА.
Фото Марии Васильевой.

Улууска -- бу күнүргэ

ӨКТӨӨП БЫРААҤЫННЫГЫН БЭЛИЭТЭЭТИЛЭР

Улуустугар Октообурускай Өрөбөлүүсүйдэ 100 сыла туолуутун бэлитэригин декадана тэрээниинээхтик ыытылына. Идэнииктэригин оскуолатарга историк уруктара, кырдыаастардыт, партия бэтэрсиниригин корсүлүүтөр, бу датага аһамыт парадтар, үөрүүтөх минитиэр буолуотактыктар.

Сэттинньи 7 күнүгэр улуус кинилэр Октообурускай Өрөбөлүүсүйдэ 50 сыллар анаан туруоруллубут пааматынньыка минити ыытылына. Оскуола оҕолоро, идилик обществоһо аһаах тутан парадка кытанылар. Ээрэ тыла Россия коммунистическай партиятын Чурапчытаагы райкомун бастаах сэкирэтээр С. И. Никитин, Чурапчы улуунун баһылыга А. Т. Ноговицын, бу

уохпрын харыстаммака, элбэх национальностоох норуот, торообут түөлбөлөр сайдарын туһугар үлөлөбүт аһам саастаах колунэ бэрэстэбинэллэрэ ойдоргутэр-санааларыгар, сүрэхтэригэр-бырдарыгар оруу сырдатынан сыдыайа сылдар бырааһынньыгынан ээрэлэһэ корустулэр. Хас биридилэрэ кыһыл баанчык, Октообурускай Өрөбөлүүсүйдэ значогул аһамыттарга бырааһынньык суолтатын күүһүрбүн билэрэ.

Райком сэкирэтээр С. И. Никитин Октообурускай Өрөбөлүүсүйдэ суолтатын туһунан дириг ис хоһоонноох дакылаат оҕордо, б ы р а а ҥ ы н ы ы г ы н а н ээрэлэтэтэ. Ээрэдэ тыл эһит улуус баһылыга А. Т. Ноговицын, улуус депутаттарын Сэбиэтин председателэ Я. П. Ожонешников, Чурапчы идиинэтин баһылыга С. А. Саргыдаев, партия үлэ бэтэрсиннэрэ А.Д. Аммосов, У. Н. Атласова, о. д. а. бу өрөбөлүүсүйдэ Саха дьонугар аһалыт суолтатын-- чуолаан кийи тэг бырааттаныгыгар, үөрэдиригит, доруобуйа харыстабылыгар, социальнай сайдыыга сүтсүн оруолун бэлиттэтилэр.

Октооп Өрөбөлүүсүйдэтин

корсо 90 сааһын туолбут партия бэтэрсинэ Петр Прокопьевич Дьяковскайга, 85 сааһын туолбут партия бэтэрсинэ Сизой Никласевич Карпузовка бу күн ээрэдэ тылар этининилэр. Кинилэртэ ор сылларга партияга сылдыбыттарын, таһаарылаах үлэлэрин иһин „Партияга бөрүннүлэх буолуу иһин“ уордан туттарылына.

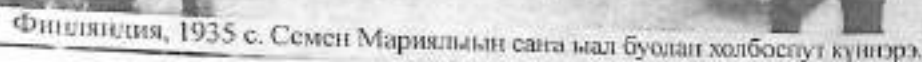
„Гражданскай кибизин“ бэлэтин А. П. Перевалова, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Правительствотин Махтал суругунан К. Е. Кузьмина, Саха сирэ Россиятынан холбостуга 385 сыла бэлэтин Ф. И. Гоголев, С.

Н. Карпов, „Улуус социальнай-экономическай сайдыытыгар килэрсинит кылаатын иһин“ 3-с степеннээх бэлэтин Н. П. Лыткин, Х. П. Федюкова, улуус баһылытан Бочуотунай грамотатынан С. П. Атласов, В. В. Местников, „Октообурускай Өрөбөлүүсүйдэ 100 сыла“ мэргэлигин партия бэтэрсиннэрэ наҕараадаланылар.

Түмүккэ „Маарыкчаан ыччагара“ истэктээк кордорулунтэ.

Алексей СЛЕШЦОВ.

ЭНЭБИТ ОЛОҮО САЛҮАНАР

История сыйлы чэргитинэн бийыл араас юрэхэбиллээх ыстатыйалар „Сага олох“ хаһыакка бэчээттээн аабааччы сэтээринин ылылар. Мин бүтүн эһэм туһунан Чурапчы дьонугар-сэргэтигэр билиһиннэриэхини баҕарабын.

Мин эхэм Семен Константинович Старостин 1890 сыллааха ахсынны 6 күнүгэр Одьулуун Чакырыгар торообут. Бииргэ торообут иккигэр этэ—балпа Анастасия Константиновна Еврафова. Анастасия уһун кэмгэ Чуратчыга Мурун-Тыһымпыйака кылыһы. Нюрбина Максимовна оҕорбута. Кыһык Кийикий, Сайылыктара Сырсыбыт аласка баара үһү. Эһэм дьомо Старостиннар эмиэ ыаллар, торууттар баайлар эбит. Очотооһу кэм үгэһигэ, баай ыаллар оҕолорун баай, эмиэ ыал оҕолорун кытта холбуур үгэстэрин тутуһан, Костокүүн Ыстаарыһа Кэтрингэ уопша Бааска Омуоһаттар кыргыттарын коро Кыйыга барбыттар. Кэтрингэ Омуоһаба Кытталга олохтоох Охонтоһой, Өлөөнө Макараһаттар улахан кыыстары этэ. Бу Омуоһаттар үс оҕулоохторо—икки кыык, биир уол. Тааһа Кыйыгылар эмиэ баайлык оҕорбут ыаллар эбит.

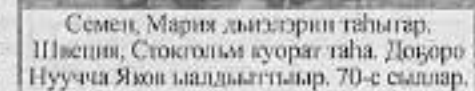
Бистаарынын оюншор, уолутар
 жүргөн кнксэтэ тийгэн баран, икки кы-
 стан уолутар талларбыл. Уола Сэмэн
 кыра кылыны Бигэрэни талан, Чурапчыга
 сүтүлүрөт ажалбыл. Мин эбэм сүктөн
 кэлэригэр 16 саастаага үһү. Ийэтэ
 уонна бапта Настаа: "Наһаа эгэр кылыны
 ылбыккын, тоҕо бойдог бараата улахан
 кылыны ылбатын,"- дигэн Сэмэнтөн
 быйышылтарын, улахан кылыс Олоопо
 барыһах көрүнтүөх этэ дэббит. Эһэм
 эбэбиттэн уон сыл аҕа эбитэ үһү. Икки
 сыл Сэмэн дьонун кытта биригэ оло-
 буттар. Эбэм кэнсиириттэн, хотуна
 эмээксин наһаа кытаанах, быһаастаах
 эбитэ үһү. "Наһаа эгэрим, оҕом бэрт
 буолан, толлор этим,"- диирэ.
 "Күргэним эрэ баар буолабына оро-
 тыһарым — Сэмэн комускуһэр этэ,"-
 дигэн кэнсиирэ. "Икки сыл
 олобуттарыны кэннэ таһаҕас
 котохлорүүтүгэр ылбыггара, ол баран
 баран сүтүтэ,"- диирэ. Таһаҕаска
 барбытын кэннэ, сыл анаара буолан
 баран, хаайылыга сытар дигэн милииси-
 йагэр кэннэ туск баар малбытын, чаас
 сүһүбүтүн-аспытын тутан барбытта-
 доһуруостаан

сэрлээбугтара," — дийрэ. Эбэм хара олгөр дээрн миллисийнэ формулаах дьонтон наһаа куттанар этэ. Сэмэн дьонун кыгга сагаан оложуо суох буолан, эһэлээх эбэтигэр Кындапта Макааралтарга тахсан олонор, мин ийэбин Марияны торөһүт. Эһэм Дьокууйскайга хаайыыга сытан кыыстаммытын истибит. Дьэ, ол курдук, эһэм хаайыыга баран баран, ууга тааһы бырахпытты, сүтэн хаалбыт. Дьонно, жүргэһэ Бизрө оһон кыа олбүтүтэн аахпыттар. Эбэм Бизрө Кындапта дьонугар, кыһа агга сааһын туолгөр дээрн, оложуот. Ол саһана, Аалыах-Үүнтэн таһаҕас таһымытар бары улуустарган дьон бөҕө үлэһэбит. Таагга Дьырээһиэһүтэн Лөгөһтой Оргуноһ эһиэ сьыдыбыт. Кини Кындаптынан суолуһа сьыдыан, эбэбин Бизрэни жүргэн кэһэһэн, кыһын кыгга Таагга Дьырээһиэһүр сүтүһүрэн аһалбыт. Ийэбин бэйэһин аһыһан суруйгараан, Мария Ишкөһтүһэһна Оргуноһа дэһиһт.

Дыйца хаан киһини араастаан тургутан короро баар суол буоллаҕа. Эбэм Бизэз иккис көргөһүн биһирэ төрөөбүт быраата Николай Дмитриевич Аргунов Саха национальнай байыанный оскуоланын бүтэрэн баран, Финляндия сэринигэр сэйбэскэй буойун буолан финшери утары сэриниһэспитэ. Аны ол күмүтэ, фронт биһир өтүгэр финн салыата буолан эбэм Сэмэн сэйбэскэйдэри утары сэриниһэспит. Биһирэ санаан кордоххо, бу икки киһи эбэбэр Бизэзэ, ийэбэр Марияҕа икки өтүгүтүн сыһыманнаах курдуктар, сатылырҕа бырахан. Эбэм иккис көргөһө Логонтой Аҕа дойдуга сэринигэр баран сураҕа суох сүлүүтэ, онон эмиз тулаайах хаалбытара. Үһүстөөн сэрин иһэлиитигэр Хабырылла Быһаһанатка көргөн тахсан, Ытык-Күөлгэ олохсуйбута.

Алга уонус сыйларга балаһанна
сыммаан, ээбиг Сэмэн дьонун ирдэ-
шиптэбит. Хаартыска уонна сурук
быһыт. Ээбиг ону тутан баран
биһигиттэн кистэбит. Оссо мин
оскуолаҕа киирэ иликпинэ, эбэм ааха
Ытык Күөлгэ күүлэйдим, хоно-орүү
Кулаадыттан кэлэр эппим. Биһирэ хоно
сыйдыан, эбэм ону-маны хаалтыр кыра
мас холбуйаһын хаһа сыйдыан,
хаартыска булан ытыбытым.
Хаартыскаҕа мааны баҕайы
көстүүмнөөх оссо хаалтыстаах киһи
мөссүүнү көрбүтүм. Архаһа, тойон

бэлхылаах дүн санаан ээсбиттэн
кимин ыйлпылпын, эбэм сүр
түрэнийк бэлдэан ылбыга уонна:
“Ону-маны халыма,”- дүн мохтүгэ
Мин онно муодаржаабытым дин,
хаартыскаа кестөр киһи наһаа
маанытын, хаартыска кумаагыта
халынтын уонна кэнигэр бэллэтэртэж
этэ, өссө сырдык халыан күөбү чөр-
ниилээн суруллубут этэ. Оскулаа
үөрэнэ илик буолан, суругун
ааххатаҕым. Ол онон умпуута
хаалбыта. Кэлин билбитим – ол элбэг
кыһыгыгар аһаан ыйлпыт хаартыска
эбит. 1935 сыллаахха Финляндияга
сыбаайаһыан иһинэ түспүт эбит.
Кыһын ирдэһэн суруйбут сурута
Ытык Күүлэ кэлбитин,
мийиссийгэр туган ыһан, ирдэһэн
эббин буланнар доһуруостаан, сүрэх
баастаах киһини өссө куттан, баран
битэрбиттэр. Улаханчык эрдэйдэхтэрин,

үгүйсгэжээ. Хабырылла Баятшанан „Кыһыл сулу“ урданнаах, хас да бойбуой мэтэлхээх сэрии бэтэрээнэ этэ. Кыһы сабыдхаллаабыт буолуон соп. Онон эбэбит кыыстан, сизинэрийн экирэттиһиэхтэрэ диил туту да билэрбэтэх, хаартысканы кистии сылдьыбыт эбит.

Билэгт дээж көргэл туту да билэжээ
сүрүстэхилгына, мин үһүсээ дуу,
тордуска дуу үөрэнэр этим,
Чурачылтан сурук кэлбитэ.
Эдэлийбит Настаа сорудааһынан кыһа
Нюрбина суруйбут этэ. Ийэбит
торошпүт аҕата Сэмэн тыһыһааһын,
омук сиригэр, Швецияҕа олорорун,
билкэнэ баҕарарын суруйбуттар этэ.
Билээр, суруйсар конүлүннэрин
билэрбиттэрэ. Кыһаһар анаабыт
хаартыскаларын, омукуу суруктаах
кэмбизери ыһыһыт этилэрэ. Эбэбит
Бизэрэ төрүт сөбүлээбэттэ: "Билээ
сатаамаһа сүгүн олордуохтара суоҕа,
минтин да сордообуттара сөп", -
дыһытэ. Кырдык, туох эрэ куһаҕаны
олорон омук сиригэр түстэтэ дии
саһаабыһыт. Суруйсуһааһыт. Ол да
буоллар, билэгт хаартыскаларбытын
ыһыһыһыт. Эбэбит сирдэрдээһин
билэн, табаарыстарын ыһыран
бырааһыһык төрөйбилит дьомму-
туттан испилитит. Эдэлийбит Настаа
поһуу билкөнүһит.

Кэлнн мин үөрэхлнн бүтэрэн,
Чурагмыга кэсэн, ууһийбэр Насаага
элбэхтик сыйдан элэм туһунан

күлсэтэр этибит. Эхэм Сэмэн айааны сырыяны кыайар, сыгылы-хотуу, сангалаах-инчээк, бэйэтин санаатын туруулаһар майгылаарын билбитим. Эднийийм эһебин халлаан үөрөхтөөбүт этэ диирэ. Ол аата, Новгородов ашаабытынан ааҕарга-сууйарга бэйэтэ үөрэммит быһыыларах. Дьэ, ол иһин, омук сиригэр тахсан омукуу түргэнник ааҕарга, сууйарга үөрөнүбүз. Балгылар сууйарынан, үс омук тылыннан холкудук сууйабынааҕабын, оттон көннөрү күлсэтэртэ биэс омук тылыннан күлсэтэбит диир эбит. Таһаҕас таһыыгылар биригдэнир күрдүк сыдыабын, онно син туту эрэ кырапак болуогуттар, сууйар киһини салайааччы опорогулар ини. Оттон тутуллан, хаайыгыта сыган доштуруоска тарбазыт хоруордан илии багылар эбит. Эднийийм Пастая күлсүрүнүн, Уол Субуруускайы кылга торугт таһсыбай үһү, оссо эрдэ тутулуоқун Охондохой, Ололо Макараттары кылга аймахсылы буолан тутулубутах. “Кэлин таһаҕаска ыппан онно илбэстээн, ол эбилгэн тутулубута буолго,” - диирэ.

Калин Михаил Спиридонович Исапов-Бадарыын Сүлбө иргэжон, архивчтары хасыһан, элбигт туһуһан элбэги билэргитигэр улахан комонү оторбута. Ону таһыһат 1992 сыһаахха „Олох долгуһунара“ дигэн кивигэтигэр Семен Константинович Старостин туһуһан дигэн лавкаһылар сифилии суруйбута. Огню сурууһарыһан, элбигт таһаһас таһыһылар итэһэһи таһаарбыт уолһа баһыһыһылары юһта сибээсигэһигт дигэн буруйһаан, 1928 сыһаахха от ыйһы 11 күнүгэр тутуһан баран, суут уураһыһан, ситигиһи 2 күнүгэр Соловкн хайһыһылар утаарыһаар. Ол аһыһыт хайһыһыһан үс саха буһан күрөөт, Финляндияға тийиһигэр. 1935 сыһаахха Тосоо Мария Орһа дигэн финканы күрөөт ыһан, 1975 сыһа дигри, оһүөр дигри, Швэцияға оһүөрбута.

Төхө да торообут сириттэн ырах, быстан-ойдон сырытгар, элбиг туора омок сиритгэр сахаһын ааптан түтөн бизрбэжэ олорбут. Кинини билгэр омок дьонноро: "Дьон бары собулүүр эриигэх табаарыс, үгүө санааһах, аспыбыйай киһи ээ," - дивигэр эбит. Маннай, Филыппыдьяна профессор Рамстедт даачаһыгар Кылага үөрһиттэн сыдыабыт, окургог аһын үчүгэйдик үүнүрэрэктэн собулэһит. Кэлин Хельсинкиэ түүлүк тутар татаар маңаһыһылар үлэһэбит. Аудойду сэрпиттэн иһиниэ Пасенияға тийэп олохсуйар. Манна профессор Ыורי Коллиндерға научнай үстүгэр информатор буолар. Кэргэнэ Тою Мария Орлыгтан оҕото суох. Пенсияга тахсан баран, Стокгольм кыһыһылар, уһаһыба сирэ ытан, саалтаһан, окургог аһын арааһын үүнүрөп, паһаа үчүгэйдик дьаэ туттан олорбута. 1973 сыллаахха "Ленинградка корсүһө кэллн" дьэбиттн, бийиги куттаһан барбатахтыт. Ол сааһа, сян биһр күэ-бил-манабыт кыттаннах ээ.

Дойдугутар хашыгт соёлох кылыгтан ситим таршан, элбиги олозо салганар. Ол курдук, Чуркыччалан, Таатгалан, Дюкүүскайылан ошуча элхаан ыччана кишини ааттаган үлүс, үөрөх үбүтүр сыйдылар.

Екатерина Владимировна СИВИЦЕВА,
педагогический работник,
Семен Старостин с.п.о.

Хаяхат бэчээхэ бэриллэр графика: 15 ч 00 м. Бэчээхэ бэриллинэ: 16 ч 00 м. "Сага олох" редакционной-издательской холбоууа 08.11.2017 с. оффетга бэчээтэннэ. Типография аадырына: 678670, Чурапчы сэл, Карл Маркс уул., 25 "а". Индекс: 64907. Хаяхат нэдиэлэсэ үстэ олтуруунууа, чэллэргэ уонна субуотаса тахсар.